

PATVIRTINTA

Šiaulių miesto savivaldybės  
tarybos

2022 m. d. sprendimu Nr.

## **ŠIAULIŲ Miesto SAVIVALDYBĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS 2021 METŲ VEIKLOS ATASKAITA**

Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės komisija (toliau – NKK), įgyvendindama Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 1 d. sprendimą Nr. T-419 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos nuostatų patvirtinimo“, koordinavo narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos veiksmus savivaldybės teritorijoje.

Įgyvendinama pagrindinius uždavinius, NKK inicijavo pasitarimus aktualiais narkotikų kontrolės, narkomanijos prevencijos klausimais, gavo ir aptarė informaciją iš asmens sveikatos priežiūros, socialinių, švietimo įstaigų, Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro (toliau – VSB), teisėsaugos institucijų narkomanijos prevencijos, gydymo, narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvartos kontrolės klausimais, bendradarbiavo su įstaigomis. NKK parengė Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos 2020 metų veiklos ataskaitą, kuri buvo patvirtinta Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 1 d. sprendimu Nr. T-105 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos 2020 metų veiklos ataskaitos patvirtinimo“.

Šiaulių miesto savivaldybės taryba vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi, 18 straipsnio 1 dalimi, įgyvendindama Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 1 d. sprendimo Nr. T-419 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos nuostatų patvirtinimo“ 7, 8 ir 9 punktus, pritarė NKK sudėčiai ir nuo 2020 m. sudėtis išliko nepakitusi.

2021 m. suorganizuoti 3 NKK posėdžiai (du posėdžiai nuotoliniu būdu, vienas – kontaktinis). Pirmojo posėdžio metu buvo aptartas ir patvirtintas 2021 m. veiklos planas. Posėdžio metu buvo aptartos Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – NTAKD). Rekomendacijos savivaldybių NKK veiklos stiprinimui. Antrojo posėdžio, kuris buvo išvažiuojamasis ir vyko Šiaulių miesto savivaldybės Švietimo centro Jaunimo centre, metu vyko apskritojo stalo diskusija žalingų priklausomybių prevencijos tema su Šiaulių miesto savivaldybės jaunimo reikalų taryba ir Šiaulių jaunimo centru. Posėdžio metu nuspręsta siūlyti Šiaulių miesto savivaldybės administracijai į Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos sveikatinimo projektų finansavimo konkurso prioritetus 2022 m. įtraukti projektus, skirtus psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai. 2021 m. rugsėjo 21 d. NKK raštu siūlymas buvo pateiktas Šiaulių miesto savivaldybės administracijai. Siūlymui buvo pritarta ir Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija buvo įtraukta į 2022 m. sveikatinimo projektų sąrašą. Trečiojo posėdžio metu NKK nariams buvo pristatytos Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo aktualijos Šiaulių mieste. Susirinkimo metu buvo aptarta 2021 m. NKK veikla, išsikelti tikslai 2022 m. Buvo diskutuota apie galimybes rengti projektą ir teikti siūlymą įstaigoms jį įgyvendinti.

2021 m. NKK nariai kėlė kvalifikaciją. 2021 m. lapkričio 17 d. NTAKD organizavo nuotolinius mokymus savivaldybių narkotikų kontrolės komisijų nariams, kurių metu buvo diskutuojama apie probleminį lošimą, elektronines cigaretes, buvo pristatytos naujos psichoaktyvios medžiagos, Vilniaus m. visuomenės sveikatos biuras pristatė Islandiškojo prevencijos modelio įgyvendinimo ypatumus. Klaipėdos m. savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos pirmininkas

pasidalino veiklos gerąją praktiką. Mokymuose dalyvavo 2 NKK nariai ir pirmininkė. Kitiems NKK nariams buvo išsiųsta dalomoji medžiaga.

2021 m. gruodžio 1 d. NTAKD organizavo nuotolinę tarptautinę konferenciją tema „Su narkotikais susijusios žalos mažinimas: kur link einame“. Mokymuose dalyvavo NKK pirmininkė. NKK nariams buvo išsiųsta dalomoji konferencijos medžiaga.

Be dalyvavimo NKK veikloje NKK nariai aktyviai dirbo psichoaktyviųjų medžiagų kontrolės ir prevencijos klausimais savo atstovaujamose įstaigose.

## **1. Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas**

2021 metais Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas parengė ir įgyvendino tęstinį Šiaulių miesto savivaldybės finansuojamą prevencinį projektą „Saugūs Šiauliai“, kurio viena iš veiklos sričių – nepilnamečių priklausomybių prevencija. Vykdamą veiklą šioje srityje birželio mėn. organizuota tradicinė dviejų dienų stovykla „Dengteltis“, kurioje dalyvavo 18 elgesio problemų turinčių vaikų, vykdytas jų teisinis švietimas, socialinių įgūdžių, bendruomeniškumo ugdymas ir žalingų įpročių prevencija. Liepos – rugsėjo mėnesiais organizuotas iššūkis „Ne žalingai, o naudingai 2021“, skirtas sveiko ir aktyvaus laisvalaikio propagavimui, žalingų įpročių ir psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai. Iššūkio dalyviai siuntė video filmukus, kuriuose fiksavo, kaip jie naudingai, o ne žalingai leidžia laisvalaikį ir kvietė visus sekti jų pavyzdžiu, visi filmuoti siužetai skelbti Šiaulių policijos bendruomenės pareigūnų socialinio tinklo Facebook paskyroje. Taip pat spalio – gruodžio mėnesiais vyko tęstinis konkursas „Aš už geresnį rytą 2021“, kurio tikslas skatinti jaunuolius netoleruoti alkoholinių gėrimų, tabako gaminių, psichotropinių medžiagų vartojimo ir platinimo jų esamoje aplinkoje. Dalyviai kūrė filmukus, vaidinimus, susijusius su nurodyta tema, kurie taip pat buvo patalpinti Šiaulių policijos bendruomenės pareigūnų socialinio tinklo Facebook paskyroje.

Vykdamą vaikų teisinį švietimą bei organizuojant prevencinę veiklą miesto ugdymo įstaigose, vaikų dienos centruose, skaitytos paskaitos psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos tema, supažindinta su atsakomybe už psichoaktyviųjų medžiagų įsigijimą, laikymą, platinimą, vartojimą. Taip pat, kartu su kinologais buvo lankomasi Šiaulių miesto švietimo įstaigose.

Vykdamą priemones, mažinančias psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlą ir paklausą, policija atskleidžia ir tiria nusikalstamas veikas ir administracinius nusižengimus, susijusius su psichoaktyviųjų medžiagų neteisėta apyvarta. Per 2021 metus Šiaulių mieste buvo atskleistos 126 nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, iš jų: 106 – pagal LR BK 259 str. (Neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti), 22 – pagal LR BK 260 str. (Neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba neteisėtas disponavimas labai dideliu narkotinių medžiagų kiekiu), 1 – pagal LR BK 261 str. (Narkotinių ar psichotropinių medžiagų platinimas nepilnamečiams), 1 – pagal LR BK 263 str. (Narkotinių ar psichotropinių medžiagų vagystė, prievartavimas arba kitoks neteisėtas užvaldymas), 4 – pagal LR BK 264 str. (Lenkimas vartoti narkotines ar psichotropines medžiagas), 2 – pagal LR BK 266 str. (Neteisėtas disponavimas pirmos kategorijos narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais) 2021 m. organizuotų priemonių metu nustatyti 104 asmenys, kuriems pareikšti įtarimai dėl nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis bei psichotropinėmis medžiagomis, padarymo, iš jų 8 – nepilnamečiai. Taip pat Šiaulių miesto ir rajono policijos komisariato prižiūrime teritorijoje išaiškinti 364 administraciniai nusižengimai, susiję su disponavimu psichoaktyviosiomis medžiagomis, iš jų: 128 – pagal LR ANK 71 str. (Narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimas be gydytojo paskyrimo), 8 – pagal LR ANK 76 str. (Alkoholinių gėrimų nupirkimas ar kitoks perdavimas jaunesniems negu dvidešimt metų asmenims), 5 – pagal LR ANK 77 str. (Tabako gaminių nupirkimas ar kitoks perdavimas nepilnamečiams), 43 – pagal LR ANK 484 str. (Alkoholinių gėrimų gėrimas viešosiose vietose arba neblaivaus asmens pasirodymas viešosiose vietose), 69 – pagal LR ANK 485 str. (Alkoholinių gėrimų vartojimas ar turėjimas, kai tai daro jaunesni negu dvidešimt metų asmenys), 88 – pagal LR ANK 492 str. (LR tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatyme nustatytas tabako

gaminų ar susijusių gaminų vartojimo ar jų turėjimo ribojimo pažeidimas, pastatų (butų) arba patalpų savininkams ar kitų daiktinių teisių turėtojams nustatytų reikalavimų nevykdymas).

Informacija apie vykdomą veiklą psichoaktyviųjų medžiagų prevencijos srityje ir narkotinių medžiagų kontrolės temomis talpinta Šiaulių aps. VPK interneto svetainėje, Šiaulių apskrities policijos, Šiaulių m. ir r. PK bendruomenės pareigūnų paskyrose socialiniuose tinkluose Facebook, Instagram, teikta žiniasklaidos atstovams.

## **2. Respublikinis priklausomybės ligų centras Šiaulių filialas**

Respublikinis priklausomybės ligų centras Šiaulių filialas (toliau - RPLC Šiaulių filialas) – Lietuvos nacionalinei sveikatos sistemai priklausanti specializuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo biudžetinė įstaiga.

RPLC Šiaulių filialas teikia šias paslaugas:

- antrines stacionarines sveikatos priežiūros: priklausomybės ligų psichiatrijos II;
- antrines ambulatorines sveikatos priežiūros: psichiatrijos, priklausomybės ligų psichiatrijos.

Siekiant naudoti visuomenės sveikatinimo srityje, įgyvendinant Respublikinio priklausomybės ligų centro ir RPLC Šiaulių filialo veiklos prioritetus, buvo teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos Lietuvos gyventojams, nesaikingai vartojantiems alkoholį, narkotines ir kitas psichiką veikiančias medžiagas, taip pat sergantiems priklausomybės ligomis. 2021 m. buvo intensyvinamas specializuotų paslaugų prieinamumas, ankstyva priklausomybės ligų diagnostika, teikiamos medicininės, psichologinės, socialinės paslaugos sergantiems priklausomybės ligomis bei jų artimiesiems, mažinama jų socialinė atskirtis.

Buvo vykdomas bendradarbiavimas su socialinės pagalbos, probacijos, vaiko teisių apsaugos tarnybomis, kitomis medicininėmis, švietimo organizacijomis.

RPLC Šiaulių filialas vykdo pakaitinio palaikomojo gydymo metadonu programą. Tai asmenų, sergančių priklausomybe nuo opioidų, tęstinis gydymas, skiriant santykinai stabilias opioidinių vaistinių preparatų dozes, siekiant maksimaliai normalizuoti paciento somatinę ir psichikos būseną, skatinti pozityvius elgesio ir socialinės adaptacijos pokyčius. Per 2021 m. programą pradėjo 8 nauji asmenys, 2021 m. gruodžio 31 dieną programoje dalyvavo 9 asmenys.

Specializuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartys buvo sudarytos su BĮ Šiaulių rajono savivaldybės administracija, Šiaulių miesto savivaldybės administracija. Taip didinant šių specializuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą tikslinei grupei.

RPLC Šiaulių filiale per 2021 m. užfiksuotas gydymo epizodų skaičius siekė 1037.

Iš 1037 ambulatoriškai konsultuotų asmenų, į stacionarą paguldyti 565 pacientai. Alkoholinės ir narkotinės abstinencijos sindromo simptomų gydymo ir potraukio slopinimo paslaugą gavo 436 asmenys (iš stacionare gydytų 565 asmenų). Motyvacinės terapijos paslauga buvo suteikta 129 – iems asmenims (iš 656). Lovadienių skaičius siekė 5075.

RPLC Šiaulių filialas teikia anoniminės specializuotos asmens sveikatos priežiūros paslaugas. Per 2021 metus šia galimybe pasinaudojo 289 asmenys.

## **3. Šiaulių centro poliklinikos Psichikos sveikatos centras**

Užtikrindama psichikos sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę, VšĮ Šiaulių centro poliklinika (toliau – poliklinika) teikė medicininės, socialinės ir psichologinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas psichoaktyvias medžiagas (toliau – PAM) vartojantiems asmenims. 2021 m. priklausomybės ligų įskaitoje buvo 87 nuo narkotinių medžiagų ir 843 nuo alkoholio

priklausomi asmenys. Gydomo paslaugas gavo 27 nuo narkotinių medžiagų ir 617 nuo alkoholio priklausomi asmenys.

Buvo atlikti 6 PAM greito nustatymo testai paaugliams bei apmokėti 4 tėvai atlikti šiuos testus savarankiškai. Suteiktos 23 anoniminės konsultacijos su PAM vartojimu susijusiais klausimais į psichikos sveikatos centrą besikreipusiems asmenims.

Tėstas su smurtinio elgesio mažinimu susijęs projektas, skirtas asmenims, kurie (dažniausiai apsvaigę nuo alkoholio ir kitų PAM) naudojo smurtą artimoje aplinkoje: „Smurtinių nusikaltimų prevencijos vykdymas per smurtinį elgesį keičiančių programų taikymą socialinės rizikos ir socialinės atskirties asmenims“, skirtas Šiaulių miesto gyventojams (dalyvavo 14 asmenų). Kiekvienam klientui buvo suteikta po 6 medicinos psichologo konsultacijas, skirtas atpažinti, suvokti, valdyti smurtinį elgesį ir jį provokuojančias priežastis.

Vykdydami PAM vartojimo prevenciją, poliklinikos specialistai teikė informaciją bendruomenei. Buvo konsultuojami ir informuojami PAM vartojimo bei žalos mažinimo klausimais Žemo slenksčio kabineto paslaugų gavėjai. Psichikos dienos stacionare pacientams skaitytos 3 paskaitos apie PAM žalą sveikatai.

6 vairuotojai, netekę teisių dėl vairavimo apsvaigus, Poliklinikos Psichikos sveikatos centre išklaušė gydytojo psichiatro vedamas privalomojo mokymo paskaitas apie alkoholio ir psichotropinių bei kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikį sveikatai bei vairavimo saugumui.

Poliklinikoje veikia Žemo slenksčio kabinetas, teikiantis anonimines paslaugas švirkščiamųjų narkotikų vartotojams. 2020 m. pradėtas ir 2021 m. tęstas trejų metų trukmės iš Europos sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas „Priklausomybės ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo kokybės ir prieinamumo gerinimas Šiaulių mieste“. Paslaugas žemo slenksčio kabinete gavo 151 klientas, iš jų 8 - nauji paslaugų gavėjai. Iš viso užfiksuota 1014 apsilankymų. Skaitytos 22 paskaitos, kuriose dalyvavo po 73 klientai, išdalinta 248 informaciniai lankstinukai. Išdalinta 4780 švirkštų bei 1607 adatos be švirkštų, surinkta 3296 švirkštų bei 3410 adatų be švirkštų. Atlikti greitieji ŽIV (109), hepatito B (167) ir hepatito C (101) testai bei 112 greitieji sifilio nustatymo testai. Žemo slenksčio paslaugos užtikrina galimybę gauti sveikatos priežiūros, informavimo, konsultavimo paslaugas socialiai nedraustiems, prie gydymo įstaigų neprišaršiusiems asmenims, tuo didinant tokių paslaugų prieinamumą ir mažinant asmenų socialinę atskirtį (tokių gydytojo psichiatro, medicinos psichologo, socialinio darbuotojo ar kt. specialistų paslaugų suteikta 22).

Paslaugų teikimo galimybes 2021 metais teberibojo epidemiologinė situacija dėl COVID viruso pandemijos.

#### **4. Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyrius**

Švietimo skyrius kartu su Savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisija (toliau – VGK) ir švietimo pagalbos įstaigomis (Šiaulių miesto Pedagoginė psichologinė tarnyba, Šiaulių miesto Švietimo centras) bei nevyriausybinėmis organizacijomis koordinavo narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos veiksmus bendrojo ugdymo mokyklose. Organizuoti pasitarimai mokyklų vadovams apie šeimų sunkumų įveikimo galimybes, teikta metodinė pagalba, rekomendacijos mokyklų vaiko gerovės komisijoms, analizuotas tėvų įtraukimas į mokyklos veiklos procesus, susitarimus, atsakomybes už vaiko elgesį.

Įvykę 12 vaiko gerovės komisijos posėdžių (dėl vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių skyrimo, dėl prevencijos vykdymo mokyklose, dėl koordinuotai teikiamos pagalbos skyrimo ar tobulinimo), organizuota 1 metodinė diena, 6 diskusijos, parengtos 2 rekomendacijos, teikta pagalba organizuojant mokyklos VGK posėdžius.

Mokyklos yra sudariusios sąlygas kiekvienam mokiniui dalyvauti bent vienoje (dalis mokyklų vykdo keletą) nuoseklioje, ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje (alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo, smurto, patyčių prevencijos, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo ar kt.). Mokyklos 2021 m.

duomenis „Prevenčinės veiklos rodikliai“ apie prevencinės programos įgyvendinimą, dalyvių skaičių (mokinius, programą vykdžiusius mokytojus, švietimo pagalbos specialistus, pagal programą parengtų dirbti mokytojų ir t. t.) yra pateikusias Nacionalinei švietimo agentūrai.

Bendrojo ugdymo mokyklos, vykdydamos formaliojo ir neformaliojo švietimo veiklas, dalyvaudamos edukaciniuose projektuose, organizuodamos renginius, diskusijas, akcijas, siekė, kad būtų formuojamas neigiamas požiūris į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą. Veiklas organizavo mokyklų administracijos, mokyklų V GK, mokinių tarybos, socialiniai pedagogai, klasių vadovai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, dalykų mokytojai, socialiniai partneriai.

Formuojant neigiamą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, mokiniams prarastos integruotos pamokos, organizuotos teminės klasių valandėlės, paskaitos, filmų peržiūros, diskusijos, stovyklos, kiti renginiai. Mokyklose vykdytos prevencinės programos: privaloma pagal Bendruosius ugdymo planus „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo“ ir pasirenkamos – „Paauuglystės kryžkelės“, „Tiltai“, „Gyvai“, „Sniego gniūžtė“.

Į prevencinių programų rengimą, planavimą, vertinimą ir tobulinimą įtraukiami ir mokinių tėvai. Tėvams organizuojami individualūs pokalbiai, pateikiama informacija elektroniniame dieninyje, ruošiami lankstinukai apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją. Tėvai informuojami apie rūkančius vaikus, kviečiami į V GK posėdžius.

Siekiant užtikrinti, kad vaikai ir jaunimas gautų reikiamą socialinę, teisinę ir psichologinę pagalbą, mokyklose dirba socialiniai pedagogai, kurie, esant poreikiui, bendradarbiauja su įstaigomis, teikiančiomis socialinę, teisinę ir psichologinę pagalbą.

## **5. Šiaulių miesto pedagoginė psichologinė tarnyba**

Įgyvendinant Ankstyvosios intervencijos programą: viešino informaciją apie Ankstyvosios intervencijos programą pedagoginės psichologinės tarnybos (toliau – PPT) FB paskyroje; 2021m. sausio 20 d. socialinių pedagogų metodinio būrelio metu specialistams priminta Ankstyvosios intervencijos programos paskirtis ir galimybės mokiniams ja pasinaudoti; Tarnybos socialinis pedagogas yra savivaldybės vaiko gerovės komisijos narys. Komisijos posėdžių metu, kuomet svarstoma mokinio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema, jis yra nukreipiamas į Ankstyvosios intervencijos programą, konsultuojami tėvai apie pagalbos galimybes vaikui.

Kita veikla: 2021-09-09 Šiaulių miesto PPT psichologė dalyvavo viešojoje diskusijoje, kuri buvo skirta Vaisiaus Alkoholinio sindromo dienai paminėti. Diskusiją organizavo VSB. Renginio metu buvo sukurtas trumpas video reportažas apie Vaisiaus Alkoholinio sindromo pažeistų vaiku ugdymosi galimybes ir pagalbą šeimai. PPT buvo teikiamos epizodinės psichologų konsultacijos (5) mokiniams dėl žalingų įpročių. 2021 m. sausio 12 d. PPT vaikų užimtumo grupėje buvo organizuota diskusija tėvams apie priklausomybių riziką vaikams.

- Vaikų užimtumo grupėje buvo organizuotos sportinių žaidimų popietės:
  - 2021 m. balandžio 7 d. „Pasaulinė sveikatos diena“,
  - 2021 m. lapkričio 19d. „Stiprių plaučių be tabako turnyras“.
- Organizuoti prevenciniai renginiai:
  - 2021 m. gegužės 31 d. „Pasaulinė diena be tabako“,
  - 2021 m. birželio 26 d. „Tarptautinė kovos su narkomanija diena“.
- Vaikų užimtumo grupės socialinis pedagogas suteiks 16 individualių konsultacijų grupę lankantiems vaikams ir 6 jų tėvams dėl elektroninių cigarečių rūkymo.

## **6. Lietuvos probacijos tarnybos Šiaulių regiono skyrius**

2021-10-27 Šiaulių Lieporių gimnazijoje vesta paskaita „Žmogus-atsakomybė. Teisės pažeidimų ir nusikaltimų prevencija.“ Užsiėmimas vyko vadovaujantis gimnazijoje vykdoma alkoholio, tabako, narkotinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa.

2021-03-02 prevencinė priemonė, susitikimas su Šiaulių m. ir r. policijos komisariato Pirmojo veiklos skyriaus pareigūnais, dirbančiais Kuršėnuose, VšĮ „AGAPAO“ reabilitacijos centro gyventojais, Kuršėnų šeimų namų socialiniais darbuotojais ir vaikais.

2021-09-08 prevencinė priemonė, susitikimas su Šiaulių m. ir r. policijos komisariato Pirmojo veiklos skyriaus pareigūnais, dirbančiais Kuršėnuose, Gruzdžių vaikų socializacijos centro, Kuršėnų šeimų namų socialiniais darbuotojais ir vaikais.

2021-09-17 „Rytas Šiaulių miesto Salduvės progimnazijoje“. Pristatyta mokiniams pataisos pareigūno profesija bei prevenciškai skatinti vaikai gyventi be psichiką veikiančių medžiagų, nedarant nusikalstamų veikų.

2021-10-27 prevencinė priemonė - bendravimas su Lieporių gimnazistais, vaikai skatinti gyventi be psichiką veikiančių medžiagų, nedarant nusikalstamų veikų.

2021-12-08 susitikimas su Šakynos seniūnijos gyventojais bei Šiaulių m. ir r. policijos komisariato pareigūnais diskusijoje „Smurtas artimoje aplinkoje: prevencija ir pagalba, kaip atpažinti ir apsisaugoti nuo smurto“. 2021 m. rugpjūčio 17 d. organizavo priežiūroje esantiems asmenims susitikimą su Pakruojo rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktore. Susitikimo metu didžiausias dėmesys buvo skiriamas alkoholizmo problemai, siekiant skatinti klientus atsisakyti psichiką veikiančių medžiagų vartojimo bei informuojant juos apie priklausomybių žalą. 2021-08-04 „Iškilus problemai - mokėk priimti sprendimą“. Susitikimo dalyviai buvo supažindinti su AA, bendruomenės „Eterna Vita“, Radviliškio psichikos sveikatos centro bei pastoriaus Nerijaus Verdingo vykdoma veikla ir jų siūloma pagalba sprendžiant priklausomybę alkoholiui.

2021-12-09 „Tarptautinė akcija prieš moteris“, Akcijos „16 dienų be smurto“ metu buvo vykdoma priemonė, kurios metu Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centro bei Šeduvos skyriaus mokiniams buvo parodytas trumpas filmas apie smurtą, vykstantį šeimoje. Priemonės metu diskusijos forma šis filmas buvo analizuojamas su mokiniais.

2021-12-10 Akcija „Kalėdinių eglučių alėja“ Šiaulių regiono skyriaus (Radviliškyje) pareigūnai patys gamino eglutę. Eglutė papuošta nuteistųjų gamintais žaisliukais, kuriuos jie gamino su savo artimaisiais naudodami įvairias medžiagas. Į eglutės puošimą nuteistieji įtraukti, motyvuojant tinkamai praleisti laisvalaikį nevartojant alkoholio bei daugiau dėmesio skiriant savo šeimos nariams advento laikotarpiu.

2021-03-23 prevencinė priemonė „Teisinė nepilnamečių atsakomybė“. Moksleiviai buvo supažindinti su dažniausiai daromais nepilnamečių administraciniais teisės pažeidimais ir papasakota apie jų pasekmes bei atsakomybę. Taip pat mokiniai supažindinti apie galimą poveikį priemonių taikymą ir gresiančias pasekmes už padarytus nusikaltimus.

Ne rečiau kaip kartą per mėnesį probacijos tarnybos pareigūnai anksti ryte apsilanko Šiaulių miesto savivaldybės vaikų globos namuose, ragina nelankančius mokyklos nepilnamečius keltis ir vykti į mokyklą. Ne rečiau kaip kartą per ketvirtį lankomasi besimokančių nepilnamečių mokymosi įstaigose ir bendraujama su pedagogais.

2021-10-27 Šiaulių Lieporių gimnazijoje vesta paskaita „Žmogus-atsakomybė. Teisės pažeidimų ir nusikaltimų prevencija“, priemonės metu kalbėta ne tik apie nusikaltimų ir psichiką veikiančių medžiagų prevenciją, bet ir akcentuota mokslo svarba jaunuolių ateičiai.

Apsilankyta ne rečiau kaip kartą per mėnesį Kuršėnų šeimos namuose, praveisti motyvuojantys pokalbiai su nepilnamečiais, kurie nelanko mokyklos ar blogai mokosi, vartoja psichiką veikiančias medžiagas. Sprendžiant jų užimtumą ir mokymąsi pagalba, jiems buvo pasiūlyta lankyti Atviro Šiaulių rajono Jaunimo centrą. Dėl nepilnamečių bendrauta su mokyklos socialiniais darbuotojais ir pedagogais. Dalyvauja Vaiko gerovės komisijose du kartus per mėnesį dėl nepilnamečių netinkamo elgesio ir mokyklos nelankymo sprendžiant nepilnamečių problemas ir suteikiant jiems pagalbą. Taip pat apsilankyta ne rečiau kaip kartą per mėnesį Gruzdžių vaikų socializacijos centre, bendrauta su nepilnamečiais juos motyvuojant mokytis, taip pat dėl nepilnamečių elgesio bendrauta su administracija. Susitikimas su Šiaulių miesto Salduvės progimnazijos mokiniais.

Probacijos tarnybos pareigūnai dirbantys Šiaulių m. ir r. savivaldybės teritorijoje vedė patys ir socialiniai partneriai šias programas – Intervencinė programa smurtaujančioms – 18 asmenų,

Elgesys-Pokalbis-Pasikeitimas – 241 asmenų, Ankstyvoji intervencija – 3 asmenys, smurtinį elgesį keičiančios programos – 104 asmenys.

## 7. Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Atsižvelgiant į ekstremalią situaciją pasaulyje ir Lietuvoje, 2021 metais didžiausias ir prioritetinis visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose dėmesys buvo skirtas COVID-19 ligos valdymui pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro - valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimus.

Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija yra viena iš 14 VSB vykdomų sveikatos stiprinimo temų.

Sveikatinimo priemonės organizuotos visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose:

1. Psichologų teikiamos paslaugos žalingų priklausomybių, lytiškumo ugdymo ir psichinės sveikatos temomis, skirtos Šiaulių miesto ugdymo įstaigų mokiniams. Iš viso suorganizuota 60 paskaitų 1615 mokiniams.
2. Visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose organizuotos ir pravestos sveikatinimo veiklos:
  - 2.1. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose ir Šiaulių profesinio rengimo centre: 33 pamokos 780 mokiniams; 47 diskusijos 830 mokiniams; 5 vieši renginiai 187 mokyklų bendruomenių nariams (mokiniams, tėvams, darbuotojams), 4 video siužetai mokyklose (TV); 14 straipsnių mokyklų interneto tinklalapiuose; 25 stendiniai pranešimai, 12 elektroninių leidinių mokyklų bendruomenių nariams.
  - 2.2. Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose: 8 diskusijos 94 vaikams; 56 stendiniai pranešimai, 1 elektroninis leidinys lopšelių-darželių bendruomenių nariams.

VSB vykdydamas žalingų įpročių prevenciją, kryptingai ir nuosekliai organizuoja veiklas skirtingoms tikslinėms grupėms: vaikams ir paaugliams, jų tėvams, pedagogams, socialiniams pedagogams ir kitiems asmenims, dirbančiais su nepilnamečiais ir jaunimu, priklausomybę turintiems suaugusiems asmenims, jų artimiesiems, sveikatos priežiūros specialistams.

VSB visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių visuomenės sveikatos stiprinimą, 2021 metais vykdytos veiklos apėmė:

1. Ankstyvosios intervencijos programos, vykdomos pagal 2018 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-60/V-39 patvirtintą aprašą, įgyvendinimą. Per metus minėtą programą baigė 20 rizikingos elgsenos jaunuolių (14-21 m. amžiaus), eksperimentuoja ar nereguliariai vartoja psichoaktyvias medžiagas (išskyrus tabaką), bet nėra nuo jų priklausomi.

2. Priklausomybių konsultanto paslaugas - priemonių, kuriomis teikiant individualias ir (ar) grupines konsultacijas siekiama padėti alkoholį vartojantiems asmenims mažinti vartojimą ar visai atsisakyti alkoholio, mažinti alkoholio vartojimo keliamą žalą asmeniui ir visuomenei, įskaitant alkoholį vartojančių asmenų šeimos narių konsultavimą dėl alkoholio vartojančio asmens keliamų problemų sprendimo būdų, visuma. Iš viso 2021 metais buvo suteiktos 184 priklausomybių konsultanto individualios konsultacijos 76 alkoholį vartojantiems asmenims ar jų artimiesiems.

3. Privalomuosius sveikatos mokymus apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai: mokymuose dalyvavo 12 asmenų, kurie padarė teisės pažeidimą būdami neblaivūs arba apsvaigę nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų.

4. Diskusiją su sveikatos priežiūros specialistais vaisiaus alkoholinio sindromo tema.

5. Diskusijas - prevencines pamokas bei praktinius užsiėmimus 5-8 klasių mokiniams. Iš viso 2021 m. buvo suorganizuota 10 tokių užsiėmimų, kuriuose dalyvavo 404 mokiniai.

6. Vebinarą bei videosiužetą mokyklinio amžiaus vaikų tėvams „Ką tėvai turėtų žinoti apie (ne) tradicines rūkymo formas ir kaip jas vertinti?“.

7. Videosiužetus (8 vnt.) bei konkursą vaisiaus alkoholinio sindromo tema.

8. Bendradarbiaujant su policijos pareigūnais suorganizuotą konkursą „Ne žalingai, o naudingai 2021“, kuriame dalyvavo 49 suaugę asmenys bei 90 nepilnamečių.

9. Visuomenės švietimą ir informavimą žalingų įpročių prevencijos temomis (publikuotas 21 pranešimas ir straipsnis įstaigos interneto tinklalapyje [www.sveikatos-biuras.lt](http://www.sveikatos-biuras.lt), socialiniuose tinkluose bei miesto spaudoje).

2021 m. VSB surinko ir išanalizavo rodiklius apie Šiaulių miesto gyventojų mirtingumą nuo atsitiktinio apsinuodijimo alkoholiu ir narkotikais, nusikalstamas veikas, susijusias su narkotikų vartojimu ir jų kontrabanda, gyventojų skaičių, tenkanti vienai licencijai versti mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais bei gyventojų skaičių, tenkanti vienai licencijai versti mažmenine prekyba tabako gaminiais.

**Lentelė. Šiaulių miesto rodikliai iš pagrindinių rodiklių sąrašo (100 000 gyv. ir abs. sk.)**

| Rodiklis                                                                                        | 2016 m.      | 2017 m.      | 2018 m.      | 2019 m.      | 2020 m.      | Pokytis 2016-2020 m. |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|----------------------|
| Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.                       | 5,9<br>(6)   | 5,0<br>(5)   | 3,0<br>(3)   | 3,0<br>(3)   | 0,0<br>(0)   | ↓ (1 m.)             |
| Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.                       | 21,5<br>(22) | 13,9<br>(14) | 14,0<br>(14) | 17,9<br>(18) | 15,8<br>(15) | ↓ (1 m.)             |
| Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda      | 66,6<br>(68) | 47,6<br>(48) | 64,8<br>(65) | 69,4<br>(70) | 53,0<br>(53) | ↓ (1 m.)             |
| Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai versti mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais | 195          | 191          | 230          | 285          | 293          | ↓ (3 m.)             |
| Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai versti mažmenine prekyba tabako gaminiais       | 247          | 244          | 274          | 339          | 353          | ↓ (3 m.)             |

Duomenys iš lentelės pateikti Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 m. ataskaitoje.